

DIAETETICA

Az orvostörténelem iránti érdeklődésemet elsőként szülőfalum, Csabdi (Fejér megye) evangélikus lelkésze, családunk barátja, Németh Géza tiszteletes keltette fel azzal, hogy sikeres egyetemi felvételi vizsgám alkalmából, 1953 nyarán megajándékozott három – sérülten is – csodálatos kötettel, köztük K. Mátyus István (1725, Kibéd – 1802, Marosvásárhely) *DIAETETICA* (első és második „DARAB”, Kolozsvár, 1762, illetve 1766) című művével.

A kis falut 1945 telén – a második világháború végefelé – a frontvonal 6 héten át derékban kettémetszette. Nyugati részét elszánt SS-egység, a keletit pedig makacs szovjet csapat tartotta. Állandó tűzharc folyt köztük – nehézfegyverekkel is. Időközben a pinceóvhelyeken megbúvó, sok áldozatot elszenvedő lakosság távolabbi, kevésbé veszélyeztetett településekbe – ki keletre, ki nyugatra – kényszerült menekülni. A menekülés útvonalát is géppuskasorozatok pásztázták, aknabelövések sújtották. Hónapok múltán, a tavasz elején, mikor hazatérhettünk, a falunkban a korábbi szép otthonok, a templomok, az iskola helyén romok, körülöttük szétszórt fegyverroncsok, fel nem robbant gránátok, bombák és aknák, foszló emberi és állati tetemek sokkoló látványa fogadott bennünket. A temetéseknek, a romeltakarításnak, az élet újrakezdésének gyötrő lázában is törődött azzal a példamutató tiszteletes, hogy mentse a romok közül a még megmenthető értékes könyveket. Így menekülhetett meg a végső pusztulástól az átázott, borítójától megfosztott, háborús aknaszilánkok és rágcsáló férgek által megtámadott, de jól olvasható *DIAETETICA*. Ezért kerülhetett ajándékként később az én birtokomba.

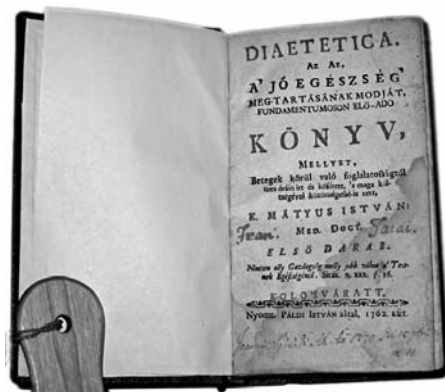
Az elmúlt több mint fél évszázad alatt sokszor kezembe vettem, olvastam a köteteket. Védőborítást készítettem rájuk egy könyvkötő mesterrel. Felvettem a kapcsolatot az erdélyi Spillmann József egyetemi tanárral, aki igen értékes kutatótevékenységet folytatott Mátyus István szellemi hagyatékának feltárása érdekében. Megtudtam tőle, hogy 1957–1969 folyamán hét publikációja jelent meg Mátyusról, köztük egy

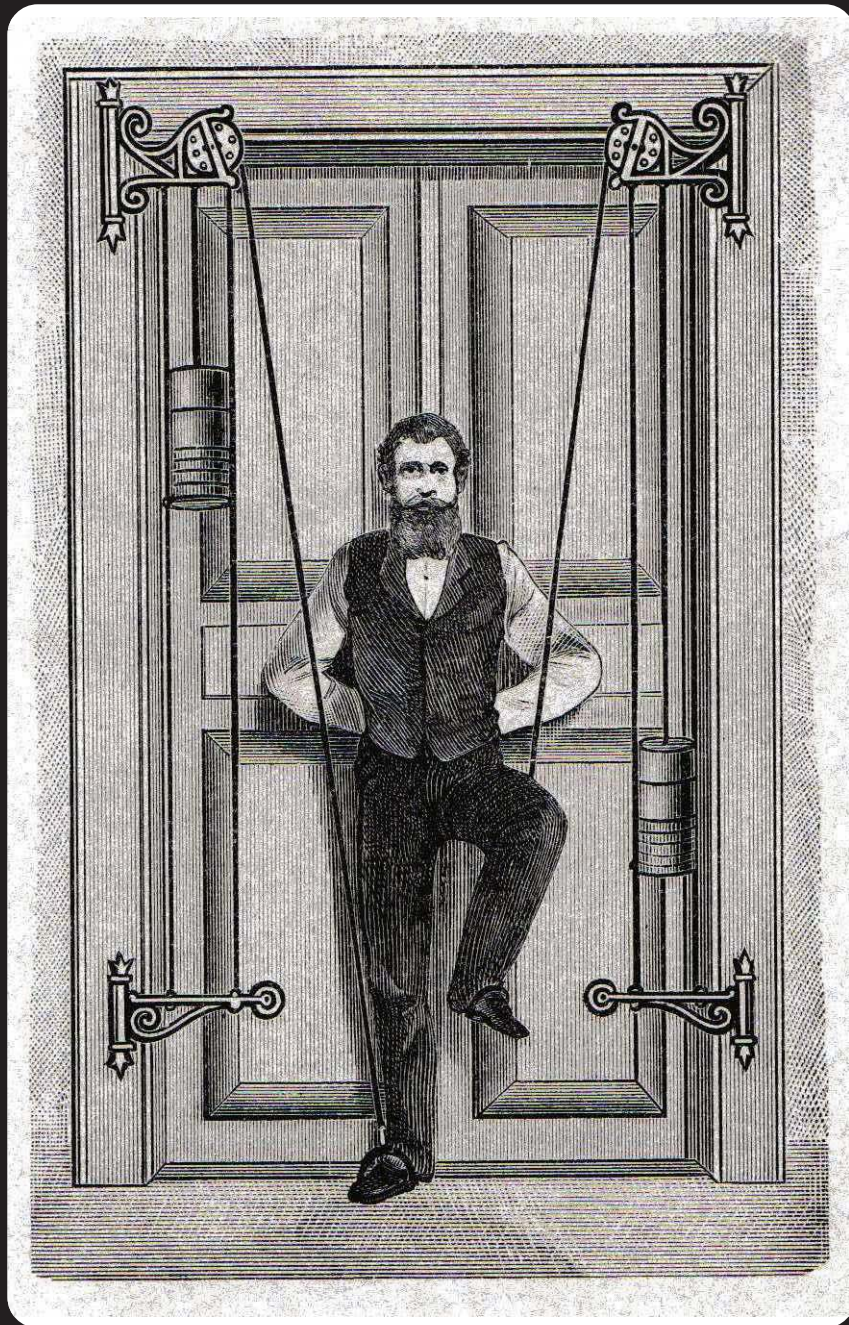
életrajzi regény is *Másoknak világítva...* címmel (Ifjúsági Kiadó, Bukarest, 1969).

Inspirációkat adott számomra ez az igényes, bölcs, fő üzenetében mindmáig érvényes „A' jó egészség' megtartásának modját fundamentumosan elő-adó Könyv”. Segített felismerni már medikus koromban azt, hogy az orvosi élettan – melynek művelése oktatásban és tudományos kutatásban élethivatásommá lett – a legfőbb eszmei-elméleti szövetségese kell hogy legyen mindazoknak, akik az egészségmegőrzés fontos ügyéért alkotó módon tenni akarnak. Támogatott meggyőződésem kifejtésében az iránt, hogy mélyen és gondosan kell néznünk a múltba, hogy értékelni tudjuk a jelent, s kellő messzeségbe és világossággal láthassunk a jövőbe. Indíttatást és máig tartó kedvet adott ahhoz, hogy – ha amatőr módon is – aktívan foglalkozzam a magyar orvostörténelemmel. Mindközben meglepő és nagyon megtisztelő ajándék lett számomra, hogy a Magyar Orvostörténelmi Társaság 2010-ben kitüntetett engem magas presztízsű emlékérmével, mely Weszprémi István nevét viseli. Milyen különös egybeesés: a hazai orvostörténet-írás úttörője és Mátyus István kortársak voltak! Úgy éreztem, hogy az emlékelőadásomat, Weszprémi életművének rövid ismertetése után Mátyus István *DIAETETICA*-jának a bemutatásával kell folytatnom.

E könyv életútja folytatódik. Pár hónapja a Semmelweis Egyetem külsőtelepi ebédlőjében a „véletlen” egy asztalhoz ültetett bennünket dr. Mátyus Istvánnal, az I. sz. Gyermekegyészet Klinikai adjunktusával. Beszélgetésünk közben kiderült, hogy K. Mátyus István rokonságához tartozik, és a családi értékek között féltve őrzik Mátyus István 60 éves kori portréjának eredeti nyomdai kliséjét (1785, Kohl rézmetszete) s a *DIAETETICA* második kiadását, amely már hat kötetben jelent meg (Pozsony, 1787). Az ifjú Mátyus István doktor most gondosan kutat, készül, hogy előadást tartson a neves 18. századi rokonról a Semmelweis Egyetem Baráti Körének egyik, a közeli jövőben sorra kerülő kultúrestjén. A program olvasható lesz a www.baratikor.sote.hu-n, remélem, sokan eljönnek majd!

DR. MONOS EMIL

A képen ábrázolt, (masszív) ajtókeretre is szerelhető, így otthon is használható szerkezet elsősorban az ülő foglalkozást űző és keringési betegségekben szenvedő személyek számára ajánlott. A gépezet négy függesztőkonzorból, két csigából, valamint a csigákon átvett huzalon függő, változtatható tömegű súlyokból áll, és elsősorban a vérkeringés serkentésére szolgál. A szerkezet segítségével a láb, illetve – a csigák kifordításával és a kengyelek kézbevitelével – a kar és a mellkas vérkeringése serkenthető. A gyakorlatok végzéséhez mellény és szakáll viselése nem feltétlenül szükséges.

Hermann Krukenberg (1863–1935) 1886-ban Bonnban szerezte orvosi diplomáját, majd Strassburgban a híres Trendelenburg asszisztense lett. 1892-től Halléban magánklinikát vezetett, 1899-től pedig a liegnitzi városi klinikát igazgatta. 1907-ben Elberfeldben nyitott magánklinikát. Az első világháborúban csapatorvosként működött, nevéhez fűződik az ún. Krukenberg-kézprotézis feltalálása. Emellett fizioterápiás és rehabilitációt szolgáló szerkezetek sorát is kidolgozta.

Forrás: Krukenberg, Hermann: *Lehrbuch der mechanischen Heilmethoden*. Enke, Stuttgart, 1896.